

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 20 Din., za dijake 10 Din. Za Italijo 15 lir, za Ameriko 1 dolar.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

Cerkvenoglasbena liturgika.

Fr. Ferjančič.

(Dalje.)

2. Božič.

Božični dan (25. decembra) obhajamo spomin rojstva Gospodovega. Ta praznik ima svojo vigilio z zapovedanim postom, in privilegirano oktavo 3. reda. Posebnost svetega dneva je v tem, da sme vsak duhovnik trikrat maševati. Prva sv. maša je o polnoči. Sveti evangelij nam pripoveduje o Jezusovem rojstvu v betlehemskega hlevu, zato nas ta sv. maša spominja časnega rojstva njegovega iz Marije Device. Pred polnočno sv. mašo se pojó slovesne jutrnjice svetega dneva s tremi nokturni in z zahvalno pesmijo (»Te Deum laudamus«), s katero se nebeškemu Očetu zahvaljujemo, da nam je poslal svojega božjega Sina na svet.

Spremenljivi mašni spevi pri polnočnici nam lepo osvetljujejo pomen svete noči.

Introit pri 1. sv. maši.

Ps. 2. Dóminus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Ps. Quare fremuerunt gentes: et pópuli meditáti sunt inánia? Glória Patri...

Gospod mi je rekel: Moj sin si ti, danes sem te rodil. Ps. Zakaj hrume narodi, in si ljudstva vmišljujejo prazne stvari? Čast bodi Očetu...

V duhu stojimo pred jaslicami, v katerih vidimo revno Dete, rojeno iz Device Marije; toda nebeški Oče sam zagotavlja, da je to Dete njegov lastni Sin. Takoj ob rojstvu Gospodovem pa se že razburjajo narodi; Herod in njegovi privrženci strežejo božjemu Detetu po življenju.

Gradual pri 1. sv. maši.

Ps. 109. Tecum princípium in die virtútis tuae: in splendóribus sanctorum, ex útero ante luciferum genui te. V. Dixit Dóminus Dómino meo: Sede a dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Allelúja, allelúja. V. Dóminus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Allelúja.

Pri tebi je vlada na dan tvoje moči v svetem blišču, iz sebe sem te rodil pred zgodnjo danico. V. Gospod govori mojemu Gospodu: Sedi na mojo desnico, dokler ne položim tvojih sovražnikov za podnožje tvojih nog. Aleluja, aleluja. V. Gospod mi je rekel: Moj sin si ti, danes sem te rodil. Aleluja.

Nebeški Oče sam zatrjuje, da gre novorojenemu Detetu najvišje gospodstvo kot njegovemu pravemu, božjemu Sinu.

Ofertorij pri 1. sv. maši.

Ps. 95. Laetentur coeli et exultet terra | Veselite se nebesa in raduj se zemlja
ante faciem Dómini: quóniam venit. | pred obličjem Gospodovim, kajti prišel je.

Sv. Cerkev vzpodbuja tu nebo in zemljo, naj se veselita rojstva Gospodovega.

Komunija pri 1. sv. maši.

Ps. 109. In splendóribus sanctorum, ex | V svetem blišču sem te iz sebe rodil pred
útero ante luciferum genui te. | zgodnjo danico.

Te besede so že enkrat povzete iz graduala ter se nanašajo na večno in časno rojstvo Gospodovo.

Druga božična sv. maša se bere ob jutranjem svitu ter nas spominja duhovnega rojstva Jezusovega v krščanskih srcih. Njen sv. evangelij pripoveduje, kako so pastirci prihiteli in molili božje Dete.

Tretja sv. maša pa se obhaja ob belem dnevu z največjo slovesnostjo ter nas spominja večnega rojstva Jezusovega od Boga Očeta, ker ima za evangelij začetek evangelija sv. Janeza: »V začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu, in Bog je bila Beseda... In Beseda je meso postala in med nami prebivala.«

Silno pomenljivi so tudi spremeni v i s p e v i pri tej sv. maši.

Introit pri 3. sv. maši.

Is. 9. Puer natus est nobis, et filius datus | Dete nam je rojeno in sin nam je dan: na
est nobis: cujus impérium super húmerum | čigar rami je poglavarstvo: in imenuje se
ejus: et vocábitur nomen ejus magni con- | »vélikega sveta angel«.
siliis Angelus. |
Ps. 97. Cantáte Dómino cánticum novum, | Ps. Pojte Gospodu pesem novo, ker je
quia mirabilia fecit. Glória Patri... | čuda storil. Čast bodi Očetu...

Kar je prerok Izaija napovedal z zgornjimi besedami, dopolnjuje se natančno danes: betlehemsko Dete je ono od preroka napovedano in tako željno pričakovano Dete, ki ima najvišjo oblast v nebesih in na zemlji. Imenuje se to Dete »angel« ali »sel« vélikega sveta, ker po njem se ima izvršiti véliki sklep odrešenja. Zato se mu spodobi nova, veličastna pesem.

Gradual pri 3. sv. maši.

Ps. 97. Vidérunt omnes fines terrae salu- | Videle so vse pokrajine zemlje zveličanje
táre Dei nostri: jubilate Deo omnis terra. | našega Boga: ukajte Bogu vse dežele.
V. Notum fecit Dóminus salutáre suum: | V. Na znanje je dal Gospod svojo pomoč:
ante conspéctum géntium revelávit justí- | pred obličjem narodov je razodel svojo
tiam suam. Allelúja, allelúja. | pravico. Aleluja, aleluja.
V. Dies sanctificátus illúxit nobis: veníte | V. Sveti dan nam je zasvetil: pridite na-
gentes, et adoráte Dóminium: quia hódie | rodi, in molite Gospoda: ker danes je mo-
descéndit lux magna super terram. Alle- | gočna luč dolí prišla na zemljo. Aleluja.
lúja. |

Vse pokrajine zemlje, t. j. vsi ljudje so videli božjega Zveličarja, ali s telesnimi očmi, kakor n. pr. pastirci, trije modri, starček Simeon in drugi, ali pa z duhovnimi očmi po oznanjevanju sv. evangelija; zato veselite se vsi verniki na zemlji, ki ste po pravi veri deležni božjega zveličanja. Rojstvo Sinu božjega nam kaže, v najlepši luči božjo pravičnost, božjo zvestobo. V zadnjem odstavku pa nas sv. Cerkev vzpodbuja, da naj molimo novorojenega Zveličarja, ki se je pozneje sam imenoval »luč sveta«.

Ofertorij pri 3. sv. maši.

Ps. 88. Tui sunt coeli, et tua est terra: orbem terrarum et plenitudinem ejus tu fundasti: justitia et judicium praeparatio sedis tuae.

Tvoja so nebesa in tvoja je zemlja: zemlje krog in kar ga napolnjuje, si ti ustvaril: pravičnost in sodba je priprava tvoje sedeža.

Tu slovesno spoznavamo, da revno Dete v jaslicah je najvišji Gospod nebes in zemlje. Da pa so za sedaj jaslice njegov sedež, pripravila mu je ta prestol božja pravičnost, da tako zadosti za naš napuh.

Komunija pri 3. sv. maši.

Ps. 97. Vidérunt omnes fines terrae salutem Dei nostri.

Videle so vse pokrajine zemlje zveličanje našega Boga.

Te besede, povzete iz graduala, nam še enkrat kličejo v spomin veliko skrivnost božičnega praznika.

V božični osmini obhaja sv. Cerkev več pomenljivih godov, ki so z božičnim praznikom v lepi zvezi. Tako je 26. decembra praznik **sv. Štefana**, ki je prvi prelil kri za Jezusovo vero. Ta dan se pri nas še vedno praznuje kakor nedelja, dasi ni več zapovedan praznik. 27. decembra je sopraznik **sv. Janeza evangelista**, ki je bil poseben ljubljeneц Jezusov. 28. decembra je sopraznik **nedolžnih otročičev**, ki so ravno zaradi Jezusovega rojstva prelili svojo kri. 31. decembra obhajamo spomin **sv. Silvestra**. Ta dan je zadnji solnčnega leta, zato se v župnijskih cerkvah po litanijah zapoje zahvalna pesem v zahvalo za vse v minulemu letu prejete dobrote.

Osmi dan po božiču pa je **zapovedan praznik Gospodovega obrezovanja** v spomin na svetopisemski dogodek, da je bilo božje Dete osmi dan po svojem rojstvu obrezano in imenovano Jezus. Ker se s tem dnem pričenja solnčno leto, imenuje se ta praznik tudi **ново leto**. Spremenljivi mašni spevi tega praznika so isti, kakor pri tretji božični sv. maši. Le **gradual** ima v zadnjem odstavku namesto »Dies sanctificatus itd.« to-le besedilo, povzeto iz lista sv. Pavla do Hebrejcev:

V. Multifarie olim Deus loquens pátribus in prophétis, novíssime díebus ístis locútus est nobis in Fílio. Allelúja.

Velikokrat je nekdaš Bog govoril očakom po prerokih, poslednjič tiste dni nam je govoril po Sinu. Aleluja.

3. Razglašenje Gospodovo.

Zapovedan praznik Razglašenja Gospodovega ali sv. Treh kraljev (Epiphania Domini) se obhaja stalno 6. januarja; ima svojo vigilijo, ki pa je brez posta ter privilegirano osmino 2. reda. Ta praznik se spominjamo zlasti treh dogodkov, po katerih je bil Sin božji razglašen človeškemu rodu: prihoda Modrih z Jutrovega, krsta Jezusovega v Jordanu in prvega Jezusovega čudeža v Kani Galilejski. Pri sv. maši nam je posebno pred očmi prihod Modrih, v katerih vidimo poklic pogankega sveta k milostim, ki jih je božje Dete prineslo na svet. Na prihod Modrih se v prvi vrsti nanašajo tudi mašni spremenljivi spevi tega praznika.

Introit.

Malah. 3. Ecce advénit Dominátor Dominus: et regnum in manu ejus, et potestas, et impérium. Ps. 71. Deus, iudicium tuum regi da: et iustitiam tuam Filio regis.

Glória Patri etc.

Glej, prišel je vladar, Gospod: in kraljestvo je v roki njegovi in moč in gospodstvo. Bog, sodbo svojo daj kralju: in pravičnost svojo sinu kraljevemu. Čast bodi Očetu itd.

Pevski zbor naznanja z besedami preroka Malahije, da se je prikazal véliki, željno pričakovani Kralj, ki so ga prišli molit Modri z Jutrovega. Kar prosi psalmist v psalmovi vrstici v prvi vrsti svojemu kraljevemu sinu Salomonu, velja še v višjem pomenu o betlehemskega kraljevemu Detetu.

Gradual.

Is. 60. Omnes de Saba vénient, aurum et thus deferéntes, et laudem Dómini annuntiántes. V. Surge et illumináre Jerusalem: quia glória Dómini super te orta est. Allelúja, allelúja.

V. Mat. 2. Vidimus stellam ejus in Oriéntem, et vénimus cum munéribus adoráre Dóminum. Allelúja.

Vsi iz Sabe bodo prišli, zlato in kadilo bodo prinesli in hvalo Gospodovo označevali. Vstani in bodi razsvetljen, Jeruzalem, ker slava Gospodova je nad teboj vzšla. Aleluja, aleluja.

Videli smo zvezdo njegovo na Jutrovem in prišli smo z darovi molit Gospoda. Aleluja.

V mašnem listu tega praznika gleđa v duhu prerok Izaija novi Jeruzalem, sv. Cerkev, ki ima sprejeti v svoje naročje tudi poganke narode. Gradual pa povzame prav primerno zadnji stavek omenjenega lista, v katerem se po Modrih ves poganski svet klanja božjemu Detetu; zato naj zavлада veselje v Jeruzalemu nove zaveze. V zadnji vrstici pa se Modri sami blagrujejo srečne, da so šli za zvezdo ter so našli Gospoda, ki so ga tako iskreno iskali.

Ofertorij.

Ps. 71. Reges Tharsis et insulae múnera offerént: reges Arabum et Saba dona addúcent: et adorábunt eum omnes reges terrae, omnes gentes sérvient ei.

Kralji s Tarza in otoki bodo darov prinesli: kralji Arabljanov in iz Sabe bodo daril pripeljali: in molili ga bodo vsi kralji zemlje, vsi narodi mu bodo služili.

Tudi kraljevi psalmist je že davno prej v preroškem duhu gledal skrivnost tega praznika, kako se po Modrih vsi poganski narodi klanjajo betlehemskega božjemu Detetu.

Komunija.

Mat. 2. Vidimus stellam ejus in Oriente,
et vénimus cum munéribus adoráre Dó-
minum.

Videli smo zvezdo njegovo na Jutrovem,
in prišli smo z darovi molit Gospoda.

V komuniji pridejo zopet Modri do besede ter ponavljajo isto, kar so izrazili že v zadnji gradualni vrstici.

K božični dobi štejemo še nedelje po Razglašenju Gospodovem, katerih je več ali manj, kakor je velika noč pozneje ali preje; vendar več kot šest jih ne more biti.

Prvo izmed teh nedelj se po najnovejši odredbi obhaja praznik sv. Družine; drugo nedeljo pa je marsikje vnanja slovesnost praznika presv. Imena Jezusovega. Prav za prav se obhaja ta praznik v nedeljo med 2. in 5. januarjem; ako pa v onih dneh ni nedelje ali ako pride na to nedeljo kak drugi večji god, se obhaja presv. Ime Jezusovo na delavnik, 2. januarja.

4. Svečnica.

Kot zadnji praznik božične dobe štejemo Svečnico, ki se — dasi ni več zapovedan praznik — obhaja pri nas še vedno kakor nedelja, in sicer stalno 2. februarja, t. j. 40. dan po Božiču. Spominjamo se ta dan zlasti darovanja deteta Jezusa v templju; zato je ta praznik pred vsem Gospodov praznik. Spominjamo pa se tudi očiščevanja Device Marije (Purificatio B. Mar. Virg.), kakršna je bila po Moze-sovi postavi zapovedana izraelskim materam; zato je ta praznik tudi Marijin praznik. Svečnica pa se imenuje ta praznik zato, ker se ta dan blagoslavljajo sveče, in to zlasti v spomin, da je starček Simeon imenoval Jezusa »luč v razsvetljenje nevernikov«.

Blagoslov sveč se vrši pred véliko sv. mašo. Pri blagoslavljanju moli duhovnik pet oracij, na katere odgovarja pevski zbor z »Amen«. Ko pa začne duhovnik razdeljevati sveče, poje zbor antifono »Lumen ad revelatiónem géntium« (»Luč v razsvetljenje nevernikov«) in Simeonov kantik »Nunc dimittis« (»Zdaj, Gospod, odpusti svojega hlapca po svoji bešedi v miru«), in sicer tako, da se za vsako vrstico ponavlja antifona. Na to se poje običajni spev pred cerkvenimi obhodi »Exsurge Dómine«; potem je še ena oracija, na kar zapoje dijakon: »Procedámus in pace« (»Pojdimo v miru«), zbor pa odgovori: »In nómine Christi. Amen.« (»V imenu Kristusovem. Amen«). Med odhodom se poje antifona »Adórna thálamum« ali »Respónsum accépit Simeon«, pri zopetnem vходу v cerkev pa »Obtulérunt«. S tem je blagoslov sveč končan.

Pri sv. maši držé verniki med evangelijem in od povzdigovanja do sv. obhajila prižgane sveče v rokah; na to pa jih hranijo doma, da jih dajejo umirajočim v roke.

(Dalje prih.)

Pregled novejšega slovenskega cerkvenoglasbenega slovstva.

Stanko Premrl.

(Konec.)

E. Graduali in ofertoriji.

a) za mešani zbor:

Foerster: 60 gradualov za celo cerkveno leto. Op. 60. (Odlična zbirka; mnogo skladb je izredno krasnih, vse pa so solidno delo.)

Hladnik: 5 ofertorijev za največje praznike: Vnebohod, Binkošti, Sv. Rešnje Telo, Sv. Peter in Pavel, Veliki Šmaren (nekateri boljši, nekateri manj).

Hladnik: 3 ofertoriji za božične praznike: za Sv. Dan, Sv. Štefana in sv. Tri Kralje (prvi in tretji precej lepa, drugi manj).

V »Cerkvenem Glasbeniku« je izšlo zlasti v starejših letnikih mnogo različnih gradualov in ofertorijev. V novejših letnikih pa so izšli štirje moji graduali za adventne nedelje (l. 1910), potem dva moja ofertorija: eden za Velikonočno nedeljo (l. 1910) in eden za Vnebohod (l. 1917), in dr. Kimovčev krasen ofertorij za sv. Tri Kralje (l. 1906).

b) za moški zbor:

Fajgelj: 24 ofertorijev za večje praznike (dobri).

Fajgelj-Laharnar-Kokošar: Offertoria pro festis majoribus (19 ofertorijev).

c) za en glas in orgle:

Foerster: Offertorium »Domine, in auxilium meum respice« (lep).

F. Ave Maria. — Razne Marijanske himne.

Nedved: 3 Ave Maria za en glas in orgle.

Belar: Ave Maria za 4 enake glasove.

Foerster: 3 Ave Maria za ženske glasove in orgle.

Foerster: Ave Maria za 7glasni meš. zbor (C. Gl. 1908).

Hladnik: Ave Maria za mešani zbor, op. 1.

Premrl: 3 Ave Maria za mešani zbor.

Foerster: Regina coeli v C. Gl. 1879 (jako lepa, učinkovita).

Hladnik: Regina coeli, op. 49 (slovesna, težja).

Hladnik: Regina coeli v C (preprosta).

Hladnik: Regina coeli (med štirimi Mar. antifonami).

Sattner: Regina coeli v C. Gl. 1911 (lepa, lahka).

Razun naštetih se nahaja več skladb »Ave Maria« in raznih Marijanskih antifon v prilogah »Cerkv. Glasbenika«.

G. Ecce sacerdos.

Foerster: 3 Ecce sacerdos cum responsoriis (dva za meš., eden za moški zbor; lahki), 2. izdaja.

Foerster: Ecce sacerdos v C za meš. zbor in orgle v C. Gl. 1885 (veličasen).

Foerster: Ecce sacerdos v F za meš. zbor in orgle v C. Gl. 1898 (posebno krasen in učinkovit).

Vurnik: Ecce sacerdos v C za enoglasni zbor in orgle v C. Gl. 1911 (lep. lahek).

Adamič: Ecce sacerdos v B za meš. zbor v C. Gl. 1914 (lep. lahek).

Hladnik: Ecce sacerdos, op. 37. za meš. zbor in orgle (mogočen).

Lavtižar: 3 Ecce sacerdos, op. 4. (prvi za en glas in orgle, drugi za dva glasa in orgle, tretji za meš. zbor; kratki in lahki).

Mihelčič: Ecce sacerdos za moški zbor, op. 3. (lahek).

Hladnik: 3 Ecce sacerdos za moški zbor, op. 27 (lahki).

Dva jako lepa, moderna dr. Kimovčeva Ecce sacerdos se nahajata še v rokopisu.

H. Tantum ergo. — Razni evharistični himni.

a) za mešani zbor:

v Foersterjevi Ceciliji: 17 Tantum ergo.

Nedved: 2 Tantum ergo.

Foerster: 12 Pange lingua, Tantum ergo, Genitori (zelo lepi).

Hribar: 26 (Zbirka skladb raznih skladateljev; se žal ne dobi več).

Fajgelj: 8 Tantum ergo.

Hribar: 10 v C. Gl. (jako lepi, dasi preprosti).

Pogačnik: 6 Tantum ergo (5 za meš. zbor, 1 za moški zbor, preprosti, lahki).

Hladnik: 5 Tantum ergo (porabni, preprosti, lahki).

Hladnik: 5 Tantum ergo (skupaj izdani z dvema Mar. pesmima in Te Deumom; dobri).

Kimovec: Tantum ergo v G-duru za meš. zbor in orgle (veličasen).

Hladnik: 8 Tantum ergo (boljše vrste).

Kimovec: 10 Tantum ergo (zelo lepi, nekateri nekoliko težki).

Gerbič: 12 Tantum ergo (preprosti, solidni).

Šonc: 5 Tantum ergo (lepi).

Premrl: 12 Tantum ergo (zelo lepi, po večini ne težki).

b) za moški zbor:

Fajgelj: 11 Tantum ergo.

Fajgelj: 45 Tantum ergo (zbirka skladb raznih skladateljev; izdalo goriško Cec. društvo).

c) za 2 glasa in orgle:

Mihelčič: 2 Tantum ergo.

Več Tantum ergo v raznih prireditvah se nahaja v »Cerkv. Glasbeniku«.

Za praznik sv. Rešnega Telesa, zlasti za procesijo imamo:

Rihar: Himni in antifone.

Hladnik: Pange lingua (koral v taktu harmoniziran), 4 himni (lahki, lepi).

Hladnik: Laudes eucharisticae.

Hladnik: Cantus sacri in Solemnitate Corporis Christi (gradual, ofertorij, Pange lingua, 4 himni in Tantum ergo).

Hladnik: 4 antifone pri procesiji (lepe).

Mihelčič: Laudes eucharisticae (4 skladbe).

III. Skladbe za orgle.

Fajgelj: Slovenski orglavec (100 mediger).

Fajgelj: Predigre, op. 15 a.

Fajgelj: Predigre, op. 15 b.

Fajgelj: 12 prediger.

Fajgelj: 24 fugiranih pred- in poiger, op. 29.

Fajgelj: Orgelski odmevi, op. 40.

Fajgelj: 4 fuge za polne orgle, op. 127.

Fajgelj: Predigre za cerkveno uporabo.

Fajgelj: Kadence.

Fajgelj: Fuge, fugete, verzeti.

Hladnik: 2 fugi, op. 12.

Hladnik: Fantazija, op. 33.

Hladnik: Slovenski organist (Božične igre), op. 40.

Hladnik: 5 fugiranih slavnostnih prediger.

Ocvirk: Pred- in poigre.

Foerster: Preludij in postludij.

Adamič: 2 preludija.

Premrl: 100 preludijev.

Nekaj orgelskih preludijev se nahaja v »Cerkvenem Glasbeniku« in v »Novih Akordih«.

Kako in kje sem nabiral slovenske narodne pesmi.

Piše Franc Kramar, bivši nabiratelj slov. narodnih pesmi.²

(Dalje.)

Opis prve pesmarice.

Ta pesmarica je zelo obširna in obsega 180 pesmi brez napevov.. Spisana je 1771. leta in nosi na naslovni strani napis: **Soli Deo Gloria!** (Samo Bogu slava!) V prvem »talu« (delu) obsega sledeče pesmi:

- Ta 1. va Peifsem ali proshna sa dobru leitu; visha od Matere Boshje: Jesus vſe gnade Millosti itd.
- Ta 2 (proshna) Peifsem, na visho: ô Maria pouna gnade: Mij is serzha sdei proſſimo itd.
- (Ta 3 proshna Peifsem), na visho koker peifsem Miserere: Sdei molimo nu prosimo * Vezhniga . .
- Proshna peifsem na visho: o buh, gospud nu ozha, * jest verjem nu upam: Ôzha nafh, kir si v Nebefseh itd.
- Ta 5 Peifsem, visha od sheiuleina velke Mashe: Buh je reku prei, * kar nam bo terbej, * Proſſit . . .
- Ta 6 Peifsem, sa vſſake zhaite, visha Éna nova poſhta . . . Buh ozha Nebefshki v Nebefseh sedij_u itd.

- Peifsem v velizeh nadlugh teiga sueta, Aria s: Joanesa N.: Oh Rumarij, shiher sdei vsi * Dones...
 - Peifsem od velikeh nadluh sedainiga zaita, koku se srutam godi; na visho kaker od Marie dobriga sueta al na družeh vezh vifsh: Jest bi Raiishi o christiani * Dones jokou koker peu itd.
 - Peifsem od suetga Joanesa Nep: visha od S. Leita: K(ristus), ti si vſe moje feuleine, * Johanes, Peidi naprei itd.
- (Zdaj sledi 7 kitic pesmi od sv. Roka; prve tri začetne kitice so²odtrgane, zato ne vem od te pesmi začetka.)

(Konec prvega dela pesmi.)

Zdaj sledé dve nepopisani strani, na drugi strani je³pa v latinščini napisano tole.

Dne 6. februarja 1737.

Jožef, zakonski sin gospoda Gregorja Ambrožiča in njegove soproge Helene, rojen ravno tam in krščen od preblagega gospoda Franca Učana, Botra sta bila blagi gospod Jernej Štefančič in Marija Palcarin iz Šmarija.

Na nasprotni strani je⁷napisano:

Tukei se ſnaide ta drugi tall teh suetih peifsmi od vſe sorte suetniku seuleina inu Exempelnu zhes zheilu Leitu

Katere lo piſane v tem leitu

1771

od Joshefa²Ambroszha * sulmastra
v zhesarski farij v dopreipalah,

katere peifsmi so na suetlobo dane nu kom
panerane od Filipa jacopa Repesha,
tud sulmaster v zhesarski farij loosh jmenvanij.

Sledè sledeče pesmi:

- Pred pridigo od s: duha od vsaziga suetnika, visha od s: duha: Prid sueti Duh, ô stuarnig ti knam, * kir vshi tukei donafſni dan * suetga N: zhastit shelle, * deb ſa naprei shegnou pollie itd.
- Ta I Peifsem od suetiga duha pred pridigo, visha od s: Duha: Prid sueti duh, ô stuarnik ti knam, Resueiti...

Tukei lo sapuret sha kriſsou teiden.

- vifsa Nodburgo zhastiti: Ta sueta Molitu, kaksno muzh jma, * tu veidet mi hitro na mormo teiga itd.
- Ta druga od suete Molitve, koku jmamo Molliti, de bi nas buh vshlisou; vifsha od ouzhizhe: Ta sueta Mati zherku nas * vse vkup sbera, klizhe nas, * ktem suetem prezheisnam vabi * vas prosem...
- Od Mogozhnosti te Molitve, visho s: troijce! Dokler sam Jesus pravi nam: * proſsite nu jshite * De pride...
- Od stonovitne Molitve, visha pepeuniza: Zhe proſsmo v pravem upainu, * Inu iſemo flifſnu, * ſhe terkeimo?
- Od s: Molitve, vifsa pepeunizhne peifsmi: Suet pavel nam Rezhe toku, * Bres nehaina moliti, * Kar je Molitu...

* To je očitvidna pomota, ker, ako se je njegov oče Gregor pisal Ambrožič, se je tudi sin, ne pa Ambrož.

- Od s: Molitve en Exempel, katirga povei Magnum spekulum, Exempl: verbo Angelus, vifsa s: petra Regulata...
- Sdei Boste spet sastopili, * kar je vidu suet Bernard, * kso snijm tovarfshi molili, * sraven vidi Angelzhe stat itd.
- Od nadluge te svinske kuge: * Oh! Moi Rumar, fnaflti ti, * nu poshlusei te ludi, * koku tosijo nadluge * sa to boleifsen te suinske kuge, * vse zhistu prosi boga, * da bi svinzha srava bla. (To je tudi gotovo pel v cerkvi.)
- Sa Proshna kmateri boshij so difs: Oh! Moi Rumar, fmsli ti, * Nu posfshlusei te ludi. * Koku tofsijo nadluge itd.
- Perporozheine enmu suetniku, vifsa greisnik, ozhesha * vsigni v Nebesa: Rumarij tukei, * kar vas je vkupei, * Kaj...
- Peifem od nadlud, vsake sorte potre fbah, vifsa od seuleina veike Mashe: Moi Christian letu, * vprašam te lepu itd.
- Od E'nga suetnika se ta poje, kir je kei merakelnu, na vifso koker je bla s: vizhenzha kso ble suetine nesene.
- Gorri vstani, dusha moja, * nu od spaina sbudi fse, * serzhe soje Resvefseli, * tukei ti oberni fse itd. —
- Kai inu koku se sdei godi na sveito, na vifso koker ta 17 peifem na suet vezher: O Lubi Christiani vsaktir, * prosite vsi vkupei sa mir, * fhurasniki sugais, * de fvoisko puidejo * zhes v fse kersanstvo naprei, * Po sueiti dost jamra jh sdei. (Pesem obsega 10 kitic in je zanimiva.)
- Od enga suetnika, na katirga ozhes preobrniti, visha koker za tiho nedeillo: Ah! zhudu preveliku, * kei fe sdei fnaidem jest! * Tukei per enmu suetniku, * katir je nam biu sveist, * per svetimo N' itd.

Zdaj prideti na vrsto dve pesmi od slovesa, ki ste obe zanimivi. Prva ima naslov: Sa slavu jemati, visho o zlovik pridi — lem. Začenja se: O Sueti N: she Enkrat, * nu morebit ta sadnikrat, * Tebi kzasti she bodem sapeu, * popreiti, koker bom slovu vseu. (Pesem obsega 11 kitic, in jo je Ambrožič pel, kadar se je poslavljaj z romarji od kake cerkve in njenega patrona.)

Važna se mi zdi pesem, ki bo zdaj tu cela sledila, zato, ker bomo v njenem naslovu videli, da je pisec te pesmarice Jožef Ambrožič služboval pred l. 1771. v Šmarju, in od tam šel v Dobropolje kot učitelj-organist, in je tam potem večinoma vse te pesmarice spisal in mnoge pesmi izmed teh, ki so v pesmaricah, tudi sam zložil. V osmi in deveti kitici te pesmi bomo zvedeli, da je njegov oče Gregor Ambrožič bil tudi učitelj v Šmarju celih 54 let, in da se je rodil v Dobropolju, in da mu je ta njegov sin Jožef petnajst let pomagal učiteljevati v Šmarju, in da je po očetovi smrti on nastopil za njim kot učitelj, in da je njegov oče umrl v Šmarju štiri leta preje, predno je šel on v Dobropolje, torej 1767. leta.

Pesem je sledeča:

Od slavesa j(s) smarske fare pa v dobreipolska.

vifsa koker Boshizna: neoi drusem na pojem.

1.

Dones zhmo mi sazheti * prosit ta pervikrat, * deb nas buh tukei vshlishou, * nu dau nam sojh gnat; * dons po vsim sveitu tudi * grede spreceisna popullj, * prosio, moljo vsi vshkup boga, * Dejem dobru leitu da.¹⁾

¹⁾ Po tej pesmi sklepam, da je Jožef Ambrožič ravno sv. Marka dan od Šmarcev slovo jemal, ker takrat grejo procesije po polju.

2.

Tebe bomo prosilli * suet Marca, nas patron, shittnu polle nam varij * pret
hudim vsaki dan! * teb ga bomo srozhilli, * ti fesdei zhes nas vfmilli, *
sprosi nam ta vsak daini kruh, * de nas poshlegna buh.

3.

Dones vengellium skashe * vam kerfhanskim ludem, * tu veis, de buh ne lashe,
* de rat da vsem ludem * kar ga bodo prosilli, * on se rat zhes nih vfmilli,
* De le lubio vselei boga, * nu sojga blisniga.

4.

Ta navik gor vsemite, * kga vam na fadno dam: bogu se zhes srozite, *
de vam soi shegen da, * vmet sabo se lubite, * sapoudi boshie dershite,
* toku nam Jesus sapovei: * surafsne lubiti vsellej!

5.

Dones bom jest narpervez * prosu sa odpusajne * tebe, Maria dvica, * vfai ti
patrostei me! * dai mi sdei tvoje gnade, * jest jmam upaine nato? * de
koder kuli hodu bom, * de tebe hzasti peu bom!

6.

Drugez jest slovu vsamem * od tebe, duhouski stan, * vzhas najavola moja
* kir ie bla pruti vam: * savole boga strite, * meni sdei odpustite! *
jest bom vselei spounu na vas, * zhe lih gredem od vash!

7.

Sdei pa zem od vas tudi * vsih postenih farmanu, * moij perjatli lubi,
* bodte patrostani! * prosim vas, odpustite, * jese zhes me nadershite, *
sei veiste, de nam bo treiba vmreit, * na sapustit ta sveit!

8.

Moi ozha je biu tukei * ster nu petdeset leit, * persla je ura tudi,
* de ie on mogu vmreit; * mene je pustu tukei * nameist sebe v teij
slusbi, * pomagou sem jest nemu preit * ja zeileh petnaist leit.

9.

Kar me je pa sapustu, * ster leita je teiga, * sdei ie persla ura tista,
sabstit fara fmaraska, * moi ozha ie vmru tukei, * Rojen ie biu
pa tamkei * v tist farij, kamer jest sdei grem, * tu vsem perjatlam povem.

10.

S'he vsadnež jest bom Reku: * o Maria, poglei! * h tebi bom jest sdei
sdihtnu, * prelim, suet shegen deij! * tukei perjatlam mojem, * sa ktere
tebe prosim, * perporozim vas sdei bogu, * deb pershli vsi v nebu; * ob
sadni uri dusham dei * leta Nebeski Raj! Amen.

Zdaj pride Repeževa pesem z naslovom „od shushe, na visho od
lifsabone,“ ki se začenja: O kader tu premifshlujem, * kai bom peu
donafsn dan, * Takrat jest itd.

Za to pesmijo sledi zopet zanimiva pesem, ki se tiče našega orga-
nistovkega stanu, in si ne morem kaj, da bi zopet ne priobčil cele, da
vidimo, kakšne pesmi so pred 150 leti naši predniki-organisti peli, ko so
nastopali službo.

Še par pripomb k „ozkosrčnosti“ našega glasila.

Fran Ferjančič.

Očitek »ozkosrčnosti«, ki ga je »Cerkvenemu Glasbeniku« naprtila zagrebška »Nova Europa«, je sicer že v zadnji številki dobro zavrnilo naše uredništvo samo; vendar pa — da se pojmi do cela razbistrijo — bi rad dodal tu »sine ira et studio« še nekaj svojih misli. Vsa zadeva se mi zdi načelne važnosti zaradi smeri, v kateri naj piše naš list tudi v bodoče.

Ozkosrčnost, ki se očita našemu glasilu, je dvojne vrste: 1) ozkosrčnost gledé tvarine, ki jo obravnava, in 2) »lokalna« ozkosrčnost, ki je v tem, da se list preveč omejuje na slovenske pokrajine.

Oglejmo si ta dva očitka od bliže, da vidimo, v koliko sta upravičena!

1. Ozkosrčen torej naj bi bil naš list najprvo gledé na tvarino, ker se preveč peča s cerkveno glasbo. Prav za prav je trditev »Nove Europe« še hujša, ker tamkaj beremo, da je g. urednik Premrl »ekskluzivist in ne pusti pisati o drugem nego o cerkveni glasbi«.

Da se ta trditev nikakor ne ujema z resnico, se je dovolj poudarilo že v zadnji številki našega lista. Zares, kdor le površno prelista nekatere zadnje letnike »Cerkv. Glasbenika«, vidi takoj, da je objavil list veliko takega, ki nima s cerkveno glasbo nobene prave zveze. Da, priznati moram, da ko sem zadnja leta bral v našem glasilu toliko poročil o raznih posvetnih koncertih in drugih rečeh, ki nimajo s cerkveno glasbo nobenega stika, sem sam pri sebi mislil, da je »Cerkv. Glasbenik« prekoračil meje svojega delokroga, ali recimo naravnost, da je zašel s svojega pravega tira. Upravičevati se da to nekoliko pač s tem, da v zadnjem času, odkar so prenehali »Novi akordi«, nimamo Slovenci nobenega splošnega glasbenega glasila. »Pevec« je sicer tu, a tudi on se omejuje — kakor je razvidno že iz imena — v prvi vrsti na vokalno glasbo.

Pa recimo, da bi »Cerkv. Glasbenik« pisal res skoro izključno le o cerkveni glasbi, ali bi se mu mogla zaradi tega očitati ozkosrčnost? Ako hočemo o kaki reči prav soditi, moramo se ozirati prvič na namen, ki ga ima dotična reč, in drugič na to, kako reč ustreza svojemu namenu. Iz kakšnega namena pa je bil ustanovljen naš list? Ali morda zato, da bi razpravljaj o raznih panogah svetne glasbe? Ne, njega ustanovitelji niti mislili niso na svetno glasbo; z listom so nameravali veliko več pospeševati med Slovenci le cerkveno glasbo, kakršno želi sv. Cerkev; in ako so pisali o drugih tvarinah, kakor na pr. o pevskem pouku v šoli, o dirigiranju, o glasbi sploh, jim je bilo vse to le sredstvo k cilju. »Cerkv. Glasbenik« je svojemu glavnemu namenu ostal vsikdar zvest ter je v prvi vrsti obdeloval cerkvenoglasbena vprašanja. Zaraditega pa nikakor ni ozkosrčen.

Ako se vrtnar najrajši mudi na svojem vrtu in ga pridno obdeluje, ali se mu more očitati ozkosrčnost, če ne goji na pr. visoke turistikke, lova na divje peteline ali raznih modernih športov? Ravno to mu je v čast, da pridno obdeluje svoj vrt in se ne peča z rečmi, ki ne spadajo v njegov delokrog. Aplikacijo na »Cerkv. Glasbenik« si ustvari tu lahko vsakdo sam.

Kdor pogleda že nadpis našega lista (»Cerkveni Glasbenik«, glasilo Cecilijinega društva), mu mora biti takoj jasno, kaj sme in more upravičeno iskati v našem glasilu, ali z drugimi besedami: o čem mora — če ne izključno — pa vsaj v pretežni večini pisati naš list. Kdor želi torej čitati obširne razprave o svetni glasbi, naj jih nikar ne išče v našem glasilu, ker to ni njegov namen, kakor tudi kdor se hoče na pr. poučiti o zgodovini ali zvezdoznanstvu, ne bo iskal pouka v »Čebelarju« ali »Kmetovalcu«.

Kaj bi rekli, ako bi kdo o našem vrlem mladinskem časopisu »Vrtcu« izrekel tako-le sodbo: »Vrtec je pa res silno ozkosrčen list; prinaša samo spise za mladino; o kakem romanu ali noveli ni v njem ne duha ne sluha, zato pa iščeš zaman med njegovimi sotrudniki kakega Jurčiča ali Kersnika.« No, Jurčič in Kersnik sta bila sicer izvrstna pisatelja, toda za mladino nista pisala, »Vrtec« pa je v prvi vrsti namenjen mladini; zato bi bilo nespametno očitati »Vrtcu«, da ne more šteti med svoje sotrudnike omenjenih dveh pisateljev. Ravno tako neumestno pa je očitati »Cerkv. Glasbeniku«, da nima med svojimi sotrudniki gg. Lajovica in Kogoja. Sicer bi g. Kogoja v širšem pomenu tudi lahko šteli med sotrudnike »Cerkv. Glasbenika«, ker je objavil v njem svojo skladbo »Večerni zvon«. Ako se pa g. Lajovic, ki je velik na polju svetne glasbe, sploh ne ukvarja s cerkveno glasbo, je samo ob sebi umevno, da ne more biti sotrudnik cerkvenoglasbenega lista. Iz tega se pa seveda nikakor ne more sklepati, da bi bil on nasproten našemu glasilu. Ali se je že kedaj očitalo nemški reviji »Musica sacra«, da nima med svojimi sotrudniki na pr. slavnega glasbenega pisatelja Riemanna ali skladatelja Humperdincka in drugih kapacitet? Ima pač vsakdo svoj delokrog in le pametno ravna, kdor se istega drži. In ravno tako pametno ravna tudi »Cerkv. Glasbenik«, ako goji v prvi vrsti cerkveno glasbo, ki mu je glavni namen. S tem — menim — je prvi očitek ozkosrčnosti glede tvarine dovolj izpodbit.

2. Oglejmo si sedaj v naglici še drugi očitek — rekel bi — »lokalne« ozkosrčnosti, češ, da naš list »čvrsto pazi na mejo ob Sotli in bogvaruj, da bi kedaj govoril o cerkveni glasbi pri Hrvatih, kamoli pri Srbih«. — Da se to očitaje nikakor ne strinja z resnico, pojasnilo je dovolj naše uredništvo že v zadnji številki in nočem istega ponavljati. Pripomnil bi le še to, da ima naš list, ki izhaja sedaj le vsak drugi mesec, primeroma majhen obseg in se zato ne more zahtevati od njega, da bi prinašal obširna poročila tudi o hrvatski in srbski cerkveni glasbi. Hrvatje imajo itak svoje izvrstno glasilo »Sv. Cecilijo«, Srbi pa »Muzički Glasnik«. Ako bi se »Cerkv. Glasbenik« v svoji skromni obliki postavil na tako široko stališče, bi daljši temeljiti spisi sploh ne mogli najti prostora v njem. To bi bilo listu gotovo v kvar, ker bi prinašal »ex omni aliquid, ex toto nihil«. Sicer pa sem prepričan, da bo g. urednik rad sprejel kak pameten spis tudi o srbski glasbi, da bi tako čitatelji našega lista vsaj nekoliko spoznali razvoj cerkvene glasbe tudi pri naših pravoslavnihih bratih. Da bi pa »Cerkv. Glasbenik« v isti meri obravnaval o naši katoliški in srbski pravoslavni glasbi, se pač ne more zahtevati od njega, ker stoji odločno na katoliški podlagi. Kakega centralizma ali »preorientiranja« v tem oziru ne poznamo in ne bomo poznali nikdar. Cerkvena glasba po volji in želji sv. katoliške Cerkve je in ostane

naš program; s tem naš list stoji in pade. In ako bi se imel kedaj izneveriti svoji dosedanji petinštiridesetletni tradiciji ter bi odstopil od svojega glavnega namena, bi bilo bolje, da izgine z zemeljskega površja.

Da se končno še enkrat povrnem k gorenjemu očitku, dalo bi se naše glasilo pravilno oceniti nekako tako-le: »Cerkv. Glasbenik« vrši po svojih skromnih močeh vestno svojo nalogo in se hvalevredno drži svojega programa, ki je gojitev in pospeševanje cerkvene glasbe po volji sv. katoliške Cerkve. V svoji širokosrčnosti pa prinaša pogosto tudi spise in poročila, ki se ne tičejo strogo cerkvene glasbe ter presegajo njegov delokrog, to pa zlasti z ozirom na okoliščino, da nimamo Slovenci sedaj splošnega glasbenega lista, ako izvzamemo »Pevca«, ki pa se tudi na hvalevreden način — čeprav »ozkosrčno« — drži svojega delokroga ter goji doslej samo vokalno glasbo.*

Menim, da taka ocena našega glasila bi bila pravična in bi jej noben razsoden človek ne mogel oporekati.

Koncertna poročila.

Koncerti v Ljubljani. — 5. nov. se je vršil koncert zbora moravskih učiteljc. Vodil ga je njegov ustanovitelj, znani, za ponovno probudo zborovskega petja na Češkoslovaškem zaslužni prof. Ferd. Vach, ki je ustanovil in vodil po svetu tudi slavni zbor moravskih učiteljev. Zbor moravskih učiteljc je prvovrsten. Odlikuje ga odločnost v ritmičnem pogledu in vzorno čista intonacija. Nastopil je z najlepšimi tovrstnimi češkimi skladbami skladateljev: Smetana, I. B. Foersterja, Dvořaka, Janáčka, Suka in Černika. Posebno so zanimali predstavitelji moderne češke glasbe: irik I. B. Foerster, dramatik Janáček ter Suk s ciklom narodnih, pa tudi ostale skladbe, zlasti vedno svežega Smetane in zdravja polnega Dvořaka so bile sprejete z odkritosrčno zahvalo in navdušenjem. Koncert je bil nekaj povsem zrelega in je nudil največji užitek. — 10. nov. je »Zveza godbenikov za Slovenijo« priredila svoj prvi simfonični koncert pod vodstvom izredno nadarjenega in ognjevitga tukajšnjega opernega kapelnika Lovra Matačiča. Izvajali so Smetanovo overture iz opere »Poljub«, v obliki povsem jasno in po vsebini prav domače prijetno doneče delo, resno svečano Wagnerjevo skladbo »Smrt Sigfrida« iz muzikalne drame »Götterdämmerung«, odlikujočo se po krasni, špeciелно Wagnerju lastni instrumentaciji, Čajkovskega fantastično overture »Romeo in Julija«, ki je nenavadno široko razpredena in kljub vsej fantastičnosti izpričuje vseskozi globoko rusko dušo, ter Brucknerjevo tretjo simfonijo. Koncert je zelo dobro uspel. — 12. nov. je hrvatsko pevsko društvo »Lisinski« iz Zagreba nastopilo s koncertom kompozicij dr. Božidarja Širole, t. j. s ciklom zborov na besedila iz hrvaške renesančne in baročne poezije Petra Hektorovića, Nikole Nalješkovića, Jurila Držića in Ignaca Džordžića. Dr. Širola, priznani hrvatski muzikolog in eden najboljših novejših hrvatskih skladateljev, je v skladbah ravnokar omenjenega in na koncertu izvajanega cikla naredil sicer drzen, a vsekako uspel poskus odeti umetno zborovsko pesem v novo obliko, naslanjajočo se bodisi v melodiji, bodisi v harmoniji, bodisi v celotni obdelavi na stare vzore iz 15. in 16. stol., ki pa bodi pri vsem tem izrazito domača — hrvatska, ter tudi za današnji rod užitna. Prva dva zbora sta se nam zdeli še nekoliko tuja — z nekaj izjemami — še močno starinska, »pesmi razlike«, to so nadaljne tri zborovske skupine, pa so postajale čim bolj prikupne, v opisanem oziru izvirno-nove, te so ogrevale in užigale. »Lisinski«, ki se nam je že v lanski sezoni predstavil kot odličen moderen pevski zbor, je tudi topot pel vsega priznanja vredno; pokazal je, da ima pevce in pevke in tudi

soliste najboljših lastnosti in je vsled tega kakor tudi po svojem visokem, resnem umetniškem stremjenju kos najtežjim skladbam. Koncert, ki bi ga bili najraje še enkrat odkraja poslušali, je vodil g. Krešimir Baranović. Koncertu je prisostvoval tudi skladatelj g. dr. Širola in bil od občinstva iskreno pozdravljen. — 20. nov. se je vršil I. (X.) simfonični koncert Muzike dravske div. oblasti pod vodstvom kapelnika dr. Jos. Čerina. Dr. Čerin izvaja v svojih koncertih — če le mogoče — tudi kaj na naših domačih tleh zrastlega, slovenskega. To mu mora vsak zaveden Slovenec šteti v posebno zaslugo. V tem oziru sedaj pri nas dr. Čerin največ stori. Topot nas je seznanil z Risto Savinovo suito iz baleta »Čajna punčika« op. 26. Savinovo delo, sestoječe iz štirih stavkov, je v celoti lepo, zanimivo. Posebno enotno se razvija ljubki Menuet, in mogočna, s trobili nasičena Marcia. Instrumentacija je — kot pri Savinu običajno — zelo lepa, barvena, živa. Ostale, na tem koncertu izvajane skladbe so bile: Beethovnova uvertura »Prometejeva stvarstva«, Dvořakove Legende, op. 59. in Brahmsova 4. simfonija, sama odlična dela. Zelo sta ugajala Beethoven in Dvořak, Brahms pa se nam je prikupil šele v zadnjih dveh stavkih: v živahnem Allegro giocoso in v veličastno izrazitih sklepni variacijah. Izvajanje je bilo vse jako umerjeno in dostojno. Obisk od strani občinstva prav številen. — 21. nov. je v opernem gledališču koncertirala ruska operna pevka, gospa Ađa Poljakova, umetnica prve vrste. Nastopila je že prej tudi v Puccinijevi operi »Madame Butterfly« kot gost. V operi in v koncertu je očarala občinstvo. Pri koncertu je pela največ ruskih pesmi, pa tudi posamezne italijanske, francoske in nemške. Tako izvrstnih in v vsakem oziru dovršenih pevk je v Ljubljani še malo nastopilo. — 1. dec. o priliki praznika Ujedinjenja SHS se je vršil koncert v Unionu. Nastopili so: godba dravske divizijske oblasti in naša najboljša pevska društva: Glasb. Matica, Ljubljana, Ljublj. Zvon, Slavec in Zveza jug. železničarjev. Vsi nastopi so bili lepi in so nudili mnogo užitka. Med pevskimi zbori gre prvenstvo Glasbeni Matici. Od ostalih zborov je vzbudil pozornost pevski zbor »Slavca«, ki je ne le po številu narastel, temveč pod spretno roko Antona Ravnika tudi izredno napredoval. Polno ter junaškoodločno je donel moški zbor »Nadan«, ki ga je pel »Ljubljanski Zvon«. Vse pa je prekosil in množico kot v valovju tonovskega morja objel krasni Adamičev koral »Molitev«. — 4. dec. se je vršil koncert opernega pevca g. Julija Betetta skupno z go. Dano Golja-Koblerjevo. Betetto je pel Straussa, Brahmsa, Weingartena in Škerjanca, ga. Golja je igrala Novakovo »Morje« iz cikla »Pan« in Lisztovo Balažo v h-molu. Koncert je nudil prvovrsten užitek.

Koncerti drugod. — Operni pevec Jos. Rijavec je priredil 12. okt. koncert na Dunaju v veliki dvorani »Konzerthausa«. — Kvartet Zika je koncertiral 12. nov. na Vrhniki. — 22. nov. se je vršil koncert Kat. delavske družbe v Idriji in to o priliki 25 letnice, odkar tamkaj slovesno obhajajo god sv. Cecilije. Nastopil je društveni orkester 22 mož in društveni pevski zbor 50 grl. Koncert je zelo lepo uspel. — Glasbena Matica v Ljubljani bo priredila povodom svojega 50 letnega jubileja koncerte v raznih mestih in trgih Jugoslavije. Prvi tak koncert se je vršil 3. dec. v Radovljici. S. P.

Dopisi.

Ljubljana. (Še nekaj o enoglasnem petju.) — Ni ga menda vprašanja, ki bi ga cerkveni glasbeniki v zadnjih letih toliko preresetavali, kot je ravno vprašanje o enoglasnem petju. Mnogi imajo še vedno razne pomisleke proti njemu, posebno taki, ki nimajo nikoli prilike, da bi ga na lastna ušesa slišali.

Tudi jaz sem bil radoveden, kakšno je enoglasno petje v praksi. Ker sem blizu hrvatske meje doma, sem šel neko nedeljo na žegnanje v bližnjo hrvatsko podružnico. Poleg drugega me je zlasti zanimalo, kakšno petje imajo tam.

Po svoji navadi grem najprvo na kor. Orgel ni bilo zgoraj, pač pa že zelo obarbljen harmonij. Ker sem zvedel, da je organist pri vojakihi, se vsedem za harmonij in čakam.

Vse je že bilo pripravljeno za sv. mašo, na koru je pa bila samo ena že bolj priletna ženska; vse drugo pa sami moški. Vprašam jo, kdo bo pravzaprav pel. Odgovori mi, da ona. Malo sem se začudil, zakaj pri nas nismo vajeni takih solo-pevk.

Mašnik pristopi; začnem preludirati. Pri Vstopu začne dotična ženska peti; pa ni bila osamljena, ampak cela cerkev je takoj po začetnih notah potegnila za njo. To je bilo petje kot valujoče morje! Cerkvica natlačeno polna; zraven ženâ se drenjajo dekleta, otroci so pomešani med možmi in fanti. Pa vsi pojejo kot iz enega grla, največ enoglasno, včasih pa poprimajo v tercah navzdol in sekstah navzgor. To je bilo pestro, sveže, nasičeno petje. Včasih so nekateri odnehali, morda so bili utrujeni. Pa so čez nekaj časa zopet vsi poprijeli, in zopet je zagrmelo in zabučalo po cerkvi. Povedati moram, da me v resnici ni kmalu katero petje tako ganilo, kot ravno to. Peli so pa čisto preproste, skoraj narodne pesmi; nekatere so se končale celo z znano hrvatsko kvinto. Vendar ni bilo na njih nič posvetnega. Da so bile pesmi preproste, se vidi iz tega, ker sem jih lahko takoj brez not spremljal na harmoniju. Tempo je bil bolj počasen, da sem lahko že naprej čutil, kako se bo melodija razvijala.

Tako sem na tem žegnanju vsaj nekaj vzpodbudnega doživel. Marsikaj drugega seveda ni bilo po mojem okusu. Tako so na oltarnem okrasju prevladovale živo pisane barve, zlasti rumena in rdeča, ki pa menda ljudstvu zelo ugajajo. Tudi sta bili na vsaki strani oltarja dve lepi hrvatski zastavi. Pa še marsikaj drugega je bilo, kar mi ni bilo čisto všeč. Ali kar se tiče lepega enoglasnega petja, bi nam Hrvati lahko zaklicali: »Pridi, Kranj'c, se les učit!«

M. T o m c.

Veržej (Marijanišče). Ko prebiram C. Gl., vidim, da sem letos menda edini tako zaostal s poročilom. Vzrok temu je seveda preobilno delo v šoli. Z veseljem moram reči, da sem s pevci prav zadovoljen. Med 83 gojenci je čez 30 pevcev. Ker je ostala pretežna večina lanskih pevcev, je bilo delo mnogo lažje kot lani in v sili smo si pomagali s tem, da smo ponovili tudi lansko tvarino. V pretežni večini je pel mešani zbor, ob praznikih pa je za izprembo zapel moški zbor kak krajši motet. Kadar smo imeli slovesno mašo, smo peli vedno latinske maše in sicer od Sattnerja, Griesbacherja (Stella maris), Chlondowskega (S. Stanislai), Ryhovskega (Loreto), Kaima (S. Caeciliae), Foersterja (S. Caeciliae), Lehmüller (Missa brevis), Perosi ((Missa pontificalis secunda), V. L. (S. Vincentii M.), Goller (Requiem), koralno De angelis in de requie. Tantum ergo smo peli od Premrla, Kimovca, De Venza in nekaterih nemških skladateljev. Introite in komunije smo peli koralno, graduale in ofertorije figuralno od Kimovca, Premrla, Griesbacherja (predelane 4 glasno), Chlondowskega in V. L. Marijine pesmi so bile tudi znanih skladateljev, Kimovca, Sattnerja, Premrla, Schwaba, Antolisejja, Jereba, Hladnika, t. dr. Božične pesmi smo vzeli nekaj poljskih napevov in domače. Zelo so ugajale Premrlrove 3 Velikonočne. Ko smo bili o priliki blagoslavljanja mostu povabljeni, da smo peli pri slovesni maši, smo peli Havdnovo mašo in 3 Velikonočne, ker je bil ravno velikonočni čas. Končno smo zapeli Pravde Bog, Lepa naša domovina in Hej Slovenci. Ob tej priliki je splošno ugajalo slovensko petje berila in evangelija. Slovesnost je bila res krasna. Poleg tega smo peli pri raznih akademijah in gledaliških prireditvah mnogo narodnih venčkov in drugih svetnih pesmi. Uspeh je bil dober. Poleg stare tvarine sem jemal vedno kaj novega in tako ohranil zanimanje pri pevcih in pri poslušalcih. S posebnim veseljem smo pa peli Perosijevo latinsko mašo, ki nikakor ni lahka, a toliko bolj lepa.

V i n k o L o v š i n.

Žiri. Od mojega zadnjega poročila v C. Gl. ni bilo na našem koru skoro nobene pomembne spremembe. Stare korenine se prav izvrstno držijo, za kar jim vsa čast in hvala. Nastopimo lahko že s težjimi skladbami z dvema skušnjama. Modernim skladbam à la Premrl, Hochreiter, Kimovec, Sattner se je zbor tako privadil, da so težave že prav maline in da starejše skladbe proizvajamo le še za kakšno spremembo in prav redko kedaj.

Z zborom vred se moram javno zahvaliti g. Premrlu za njegove krasne moderne rokopise, s katerimi tako vstreže našim čustvom ter nas ž njimi spodbuja k nadaljnjemu izpopolnjevanju.

Naštudirali smo med tem Premrlovo Missa St. Josephi, ki je gotovo moderna in yseskoz krasna. Proizvajali jo bomo na Božič. Prav veseli smo tudi novih »Božičnih«. Mislim, da je s to novo izdajo g. skladatelj vstregel vsem zborom. Saj smo tako pogrešali ravno lepih božičnih.

Upajmo, da nas gospod skladatelj drugo leto razveseli in oblagodari s kakšnimi krepkimi adventnimi, katerih tudi prav tako pogrešamo. — S pevskim pozdravom
Anton Jobst.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Stanko Premrl: Slava Bogu v višavi! — 10 božičnih pesmi za mešani zbor in orgle uglasbil — —. Natisk dovolil kn.-šk. ordinariat ljubljanski dne 28. aprila 1922, št. 1517. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. 1922. Cena: part. 20 Din, glasovi à 4 Din. — Kar v sredo udarimo, brez uvoda: Ta zbirka božičnih pesmi je najlepša, kar jih je izšlo med Slovenci. Pa bo ji tudi težko katera zbirka cerkvenih in redko katera zbirka svetnih skladeb kos. Tu je enkrat planilo na dan tisto staro, mehko, nežno, toplo božično čuvstvo, ki se je nabiralo stoletja in je zdaj pa zdaj tudi v glasbi pognalo kako lepo zeleno vejico z dehtečim cvetom, toda vsa njega prelestna lepota se je hkrati, kot v enem curku, prelila v Premrla, da je odgnalo to prelestno božično drevce, ki se od tal do vrha šibi pod čudno sladkimi plodovi. In drugo čudo: z enakim ali še večjim veseljem jih bo okušalo najbolj razvajeno čuvstvo, kot jih bo z radostjo poslušalo popolnoma neuko uho. V teh pesmih se je Premrl popolnoma izživel, nobene spone ga ne vežejo, tu je morda prvič on sam, kakršen je: pobožen, nežen, rahločuten, poln poezije, pa tudi globok in odločen. — Opozarjamo posebej še na to, da za količkalj izvežbane pevce razen par visokih mest ni nobenih težav, organist si bo moral pa svoj delež že prej prisvojiti, preden pojde na kor. Zakaj orgle je skladatelj obravnaval s posebno pozornostjo, ki pa vsled samostojnosti in kontrapunktične pisave pogosto zadane v sijajnem orkestralnem žaru in njega topli barvenosti. Kdor hoče sebi in pevcem in poslušavcem pripraviti za praznike velik užitek, naj se loti Premrla.

Kimovec.

Marko Bajuk: Pevska šola. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, cena 45 Din. — S to pevsko šolo se je napolnila vrzel, ki je že dolgo zijala na glasbenem polju. Imeli smo pevske šole, a bile so kratke in bolj teoretične, pa še te so pošle. Bajukova pevška šola gre novo, pedagoško pot, ki se drži načela: Ako se šolarji v kratkem času nauče čitati in pisati, zakaj se ne bi naučili po notah peti. Ker je pa petje bolj abstraktna stvar, nego čitanje, treba tudi bolj nazorne nauka; in tega nam podaja profesor Bajuk kot zrel sad mnogoletnega pevskega pouka na l. državni gimnaziji v Ljubljani.

Pevska šola ima dva dela: vadnico in razlago, ki se med seboj spopolnujeta. Vadnica se najprej ozira na pravilno dihanje, zbuja z diktati ritmični čut, vadi učenca samostojnega dela, ker mu nalaga dopolnjevati pomanjkljive takte z notami in pavzami. Polagoma se razvija glasbena teorija o notah, pavzah, intervalih, lestvicah, razvijajo se trizvoki in se postavijo za podlago mnogim praktičnim vajam. Pri vsakem tonovem načinu se opozarja na toniko, dominantno in subdominantno in to zelo pospešuje razumno pevanje po notah. Vsaki novi vaji sledé ljubke pesmice, ki osladé in učencem prikupijo pevski pouk. O pravem času se prično dvoglasne vaje, ki učé pevce samostojnosti; in ker vsi pevci nima jo iste višine, so vaje tako zasnovane, da se vrsté nižji glasovi z višjimi in se tako oboji obvarujejo prenapetosti. Za basiste ima šola posebne vaje v basovskem ključu. Veliko pozornost obrača na naglas in natančno izgovarjanje samoin soglasnikov. Posebna vrlina šole je ta, da so vse vaje skrbno izbrane, dvoglasne,

tematično izpeljane, motivi duhovito imitirani. Glede terminologije je g. profesor naravnost leđino oral, bo pa s tem pevski pouk močno olajšan. Ker je glasba zelo abstraktna, bo le tisti učitelj kaj opravil, ki bo prišel pred učence z nazornim poukom. Za nazoren nauk pa je v tej son prav dobro oskrbljeno. V to svrhu služi klavijatura in za razvijanje lestvic glavnik, ki se premika po klavijaturi in s sigurnostjo kaže tone vsake lestve.

Ka z l a g a najprej popiše glasbeni ustroj: pljuča, sapnik, glasotvornice, nebo, jezik, nos, zobovje. Pouk podpirajo slike, nalašč za pevsko šolo prirejene, morda za marsikterega učitelja petja dosedaj »terra incognita«. Govori o nastavku, o napakah pri nastavku, o mutaciji, o posluhu in podaja pravila za pevce. Prezanimiv je nauk o intervalih, popolnoma geometrično ilustriran in izčrpljivo pojasnjen. Poleg durovih in molovih lestvic obravnava tudi stare, koralne lestvice, podaja pravila za predavanje, analizuje glasbeno vsebino pesmice »Po jezeru« v stavke, podstavek in motive, in kaže na Medvedovi pesmi »Popotnik« ves ustroj umetne pesmi od stavka do stavka. Zadnji odstavek govori o olupšavah. Vse, prav vse najdeš v tej šoli, kar mora vedeti temeljito izobražen pevec. Pevska šola je prikladna ljudski in srednji šoli in menim, da tudi konservatorij ne bo mogel iti mimo nje.

O $\frac{3}{4}$ taktu imam jaz misel, da je to sestavljen takt iz $\frac{2}{4}$ in $\frac{1}{4}$, istotako $\frac{2}{4}$ iz $\frac{1}{4} + \frac{1}{4}$. — Razlika med cis in des je sicer resnična, vendar za pevca manj praktičnega pomena, dasi zanimiva in podučljiva.

Velike vrednosti je pri vsaki knjigi »stvarno kazalo«. Veš, da si čital v tej knjigi to ali ono, ali kadar iščeš, gotovo ne najdeš, zlasti, če se mudi. Na pomoč ti pride kazalo, samo da veš pravo besedo ali izraz. Knjigi je priložen tudi seznam najobičajnejših tujk, kratic in znakov. Iz vsega tega se vidi, da je pevska šola dobro premišljeno delo strokovnjaka-pedagoga, ki ve, kaj hoče.

Oblika knjige je jako priročna, papir trden, tisek besedila in not jasen, prostor tenkovestno zrabljen. Knjiga obsega 240 strani; ako se ozremo na obseg in temeljitost knjige, moramo priznati, da cena 45 Din za sedanjí čas ni pretirana. Dolgo časa smo čakali na pevsko šolo, sedaj jo imamo in si obljubujemo od nje velik prospek naše pevske umetnosti.

Še kratko vprašanje: katerim učnim zavodom je šola namenjena? Jaz mislim, da vsem; kajti vsak umen učitelj petja bo znal iz šole razbrati to, kar je prikladno njegovim učencem.

P. Hugolin Sattner.

Pesmarica Glasbene Matice. V proslavo 50 letnice »Glasbene Matice« v Ljubljani izda odbor Glasbene Matice svojo že več let težko pogrešano pesmarico »Glasbene Matice« v novi popravljjeni izdaji. Pesmarica, odtiskana v isti obliki, kakor je bila I. izdaja iz leta 1897, samo s to razliko, da je obdržanih v novi izdaji le polovico starih zborov, to je približno 120 tiskanih strani, dočim je za 180 tiskanih strani novih zborov, vzeti iz najnovejše slovenske glasbene literature. Pesmarico je nanovo uredil Matej Hubad in izide sredi januarja 1923. Pesmarica se lahko naroča takoj in sicer stane v prednaročbi okoli 40 Din., dočim se bo cena pozneje, ko pride na književni trg, nekoliko zvišala. Odbor Glasbene Matice prosi vse zasebnike, kakor tudi pevska društva, ki se zanimajo za to pesmarico, da naroče isto takoj potom dopisnice pri Glasbeni Matici, odnosno v Matici knjigarni v Ljubljani, Kongresni trg 9.

Emil Adamič: 16 jugoslovanskih narodnih pesmi za moški in mešani zbor. Založba Zvezne tiskarne. Ljubljana. — I. del: moški zbori. II del: mešani zbori. Adamič v harmonizaciji, oziroma v obdelovanju narodne pesmi ubira med nami samozavestno približno to pot, ki jo je med Hrvati načel Dobronić in njegova šola. Adamiču gre pred vsem za dražljiv zvok. Ali pride vanj po postavnem ali prepovedanem potu¹⁾, za to se kaj malo briga; ali pevec zaporedne sekunde, septime, kvinte lahko ali težko zadene, to ga nič ne moti, ali v starih zvokih ozorelo oko in uko ugovarja: Kaj to! On je pripravil očesu in ušesu nove oblike, ki

¹⁾ V zmislu strogih pravil harmonije.

včasih napev žarko osvetle, pa mora, kar je pri tako novih potih čisto naravno, včasih tudi v njih toniti. Pogosto dosega te nove učinke z bogato uporabljenim kontrapunktom v raznih kanoničnih oblikah, nekajkratov naravnost s pretkano iznajdeno preprostostjo, celo s harmoničnimi praznotami. Navzlic tej iznajdljivosti in težnji po novostih, je veliko pesmi takih, ki jih bodo tudi manj izvežbani zbori radi peli. Cena 10 in 12 Din.

Kimovec.

* Jos. Pavčič: Narodna nagrobnica. Narodna pesem: »Spomladi vse se veseli« je lepo in blagoglasno urejena za čveteroglasni moški zbor. Pridejana 2. kitica ima stik z rajnikom. Cena 1 Din.

* Franc Bernik: Ave verum Corpus! Hvaljeno sv. Rešnje Telo! Za sopran- in tenor-solo, mešani zbor in spremljevanje orgel zložil in preč. slovenski duhovščini v Ameriki poklonil — — — (Priloga knjigi »Spolnuj zapovedi!«) Samozaložba. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. 1922. V celoti dobra in porabna dasi vsehkoz preprosta in lahka skladba. Le modulacija koncem druge strani iz F-mola v B-dur je nekoliko šibka.

* V kratkem izidejo Božične pesmi Gregorja Riharja in drugih starejših slovenskih skladateljev. Druga izboljšana in pomnožena izdaja. Zbirko sta priredila Josip Sicherl in Stanko Premrl. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Razne vesti.

* Starosta slovenskih skladateljev, glasbeni ravnatelj v pokoju Anton Foerster obhaja letos 20. dec. svojo 85letnico. Foerster ima za razvoj slovenske glasbe največje zasluge. Oral je ledino naši umetni cerkveni in svetni glasbi. Koliko izbornih vsakovrstnih skladb nam je podaril. Tudi več glasbeno-teoretičnih del. Učil je glasbo nebroj Slovencev in vzgojil zlasti lepo število cerkvenih skladateljev. Največje zasluge si je stekel za cerkveno glasbo sploh. Vodil je 41 let ljubljanski stolni kor, 31 let orglarsko šolo in ravno toliko let urejeval priloge »Cerkv. Glasbenika«. Na polju svetne glasbe je njegovo največje delo opera »Gorenjski slavček«. To je prva slovenska opera. Zložena je bila prvotno kot opereta in se kot taka izvajala prvič l. 1872. Predelano v opero so jo izvajali l. 1896. štirikrat, potem pa ne več. Letos 1. dec. — po šestindvajsetih letih — je doživela slavno vstajenje v ljubljanskem opernem gledališču, kjer so jo nanovo opremljeno in deloma nekoliko zaokroženo s skoro samimi domačimi močmi izvajali z največjim uspehom. Dirigiral jo je kons. prof. Jeraj. Skladatelj, ki živi že šesto leto v Novem mestu, je ob tej priliki prišel zopet v Ljubljano in je prisostvoval predstavi svojega dela. Občinstvu je opera neizrečeno ugajala. Odobravanja in navdušenja ni hotelo biti ne konca nê kraja. G. jubilarntu na velikem, naravnost sijajnem uspehu njegove opere najiskrenejše čestitamo. Ni dvoma, da bo »Gorenjski slavček« ostal odslej stalno na repertoaru naše opere. To je v resnici naša pristno slovenska opera. — Povodom Foersterjeve 85letnice je ljubljanski stolni kor zopet naštudiral Foersterjevo Missa solemnis in jo izvajal o patrociniju sv. Miklavža 10. dec. z orglami in orkestrom. — Bog ohrani velezaslužnega jubilarnta še mnogo let zdravega in čvrstega!

* Ljubljanska opera je pridobila letos več zelo dobrih domačih moči, med njimi izbornega pevca Julija Betetta, doslej basista na drž. operi na Dunaju, in tenorista Šimenca z mariborske opere. Betetto je naš najboljši pevec.

* Jubilejna koncerta Glasbene Matice v Ljubljani, ki obhaja letos 50letnico svojega obstoja, se bosta vršila 16. in 17. t. m. 16. dec. bo instrumentalni, 17. dec. pa vokalni koncert.

* Orglarsko šolo so otvorili v Trstu.

* V Gorici obstojata dve slovenski glasbeni šoli: eno vodita Emil Komel in Vladislav Ševčenko (Rus), drugo Marij Kogoj in Srečko Kumar.

* Hrvatska Sv. Cecilija prinaša že več časa »Glasbene razgovore«, napisal P. Hugolin Sattner. V letniku 1922 je bil razgovor o zgodovini opere pri Čehih, Rusih, Hrvatih, Srbih in Slovencih. — V 4. številki letnika 1922 je pričel izhajati spis »O zgodovini slovenske pesmi« iz peresa vseuč. prof. dr. Mantuanija. — Zanimiv in silno poučen je spis prof. dr. Širole: »Glazba i glasbenici kod Hrvata, Srba i Slovenaca.« Sv. Cecilija bo stala v prihodnjem letu 25 Din. Toplo jo priporočamo.

* Eden najbolj znamenitih španskih glasbenikov, Filip Pedrell, profesor glasbe, glasbeni pisatelj in skladatelj, je umrl 10. avgusta na svojem domu v Barceloni, star 82 let. Bil je drugi podpredsednik španskega Cecilijinega društva. Naj počiva v miru!

* Na konservatoriju Glasbene Matice v Ljubljani so se letos koncem šolskega leta 1921/22 prvič vršili državni izpiti iz glasbe in sicer za glavne predmete: petje, klavir in gosli; poleg teh še za razne zraven spadajoče stranske predmete. Izpiti so se vršili pod predsedstvom g. vlad. svetnika dr. Bezjaka. K izpitu je bilo pripuščenih pet kandidatov, ki so državni izpit vsi napravili in sicer: Emil Adamič in Adolf Gröbming (z odliko), Ervina Ropas, Frida Spetzler in Marija Zacherl (soglasno z dobrim uspehom).

Razpisana organistovska služba.

Organist in cerkovnik, ki ga veseli kmetijstvo in ima družino za to, dobi službo v okolici Kamnika. Lahko redi dvoje, troje govedi in toliko prešičev. Stanovanje in kurjava prosta, nekaj bira. Nastop do Vel. noči. Zglasitve na uredništvo »Cerkvenega Glasbenika«.

Popravek.

V 7. in 8. številki naj se v Fr. Ferjančičevem članku »Cerkvenoglasbena liturgika« na strani 58. v predzadnji vrsti tako le popravi, oziroma dostavi: »godove višje vrste (duplicita majora), godove navadne vrste (duplicita minora ali kratko duplicita)...

Listnica upravnštva.

Današnji številki je priložena glasbena priloga: Češčena bodi, o Kraljica, zl. Fr. Zabret, Najlepši trenutki, zl. Alojzij Mav, Euharistična, zl. Anton Jobst, Srce Jezusovo, Sv. Ciril in Metod, oboje zl. Stanko Premrl, Slava Kraljici, zl. Ivan Pogačnik. Posamezni iztisi po 1 dinar.

Ob koncu leta.

Zaključujoč 45. letnik našega lista se vsem sotrudnikom za njih sodelovanje najiskrenejše zahvaljujemo in jih prosimo pomoči tudi za prihodnje leto. Vse naročnike vabimo, da ostanejo listu zvesti ter skušajo pridobiti še čim več novih. List bo veljal v l. 1923.: za Jugoslavijo 25 Din, za dijake 15 Din, za Italijo 15 lir, za Ameriko 1 dolar.

Kdor lista za letos oz. še za lani ali predlani ni poravnal, ga prosimo nujno, da naročnino do konca t. l. gotovo poravnal. Vsem tistim naročnikom, ki smo jih tekom oktobra in novembra terjali, in še niso poravnali, bomo list s prihodnjim letom ustavili, če svoje dolžnosti kmalu ne store. Vsem našim prijateljem vesel Božič in srečno novo leto!

Uredništvo in Upravništvo.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge **Stanko Premrl**.

Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska „Zvezna tiskarna“ v Ljubljani.